

Persbericht inzake Altink / Van Loenen, dd 28 juli 2012

Het Gerechtshof Leeuwarden is van mening dat twee van de als verdacht aangemerkte schilderijen van de Groninger Ploeg vals zijn¹. Het betreft de werken 'Reitdiep' en 'Pic de Luc'. Het Atelier voor Restauratie en Research van Schilderijen (ASSR) heeft een onderzoek naar de gebruikte verf gedaan. Op basis daarvan is het Gerechtshof er met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid van overtuigd, dat deze werken niet door de in 1971 overleden Jan Altink gemaakt kunnen zijn. Op de schilderijen zijn namelijk pigmenten aangetroffen die pas in 1978 in verf in tubevorm op de markt kwamen.

Ruim voor die tijd waren deze zelfde pigmenten echter al wel in poedervorm aanwezig. Jan Altink en andere Ploeg-schilders experimenteerden heel veel. Het is dan ook niet uit te sluiten – en zelfs aannemelijk – dat zij bij het zelf verf maken dit pigmentpoeder gebruikten. Het Gerechtshof echter vindt deze aanname speculatief en heeft dit feit derhalve niet in de overwegingen meegenomen.

ASSR heeft op het schilderij 'Pic de Luc' (1954) een gele verfstof aangetroffen die voor het eerst in 1978 in tubevorm op de markt kwam. Echter de in London woonachtige dr. Estaugh, betrokken bij dit onderzoek, heeft vastgesteld dat deze verfstof al sinds de late jaren vijftig in poedervorm beschikbaar was. De Ploeg-schilders, onder wie Jan Altink, maakten dikwijls zelf hun verf, mede met gebruikmaking van dit pigment. De aanwezigheid van deze gele verfstof behoeft dus uitdrukkelijk niet op een anti-datering c.q. vervalsing te wijzen.

'Pic de Luc' is gedateerd 1954. Het pigment was pas in de late jaren vijftig in poedervorm op de markt. Dus niet in 1954. Maar bij kunstschilders was en is het niet ongebruikelijk dat zij op een later tijdstip nog wijzigingen in hun werk aanbrengen of pas bij verkoop signeert. Dat zij dat nooit deden is niet te bewijzen.

De betwiste schilderijen, waaronder ook 'Pic de Luc' zijn bovendien al 13 jaar niet meer in het bezit van Van Loenen. In die periode kan er van alles mee gebeurd (aan gerommeld) zijn. Zo is bijvoorbeeld 'Pic de Luc' voorzien van een vernislaag op olieverfbasis. Dit is niet, zoals abusievelijk in het vonnis van het Hof vermeld staat, gebeurd op initiatief van Van Loenen, maar op initiatief van Johan Meijering.

Op het als vals aangemerkte schilderij 'Het Reitdiep' is de verfstof Phthalocyanine aangetroffen. Volgens ASSR doet deze stof pas opgang na 1935. Een andere hierop aangetroffen stof (CI pigment yellow 3) is vanaf de jaren vijftig beschikbaar en kent een populaire toename na 1970. Op basis hiervan concludeert ASSR dat dit betwifelde schilderij niet kan zijn ontstaan rond 1931 of 1951. Deze kwestie is echter niet relevant, want het schilderij is niet gedateerd.

ASSR vindt het opvallend dat dezelfde hierboven genoemde verfstoffen zijn aangetroffen op het betwifelde schilderij van Johan Dijkstra. Dat is echter minder opvallend als bedacht wordt, dat beide Ploeg-schilders zelf de verf samenstelden op basis van het toen al beschikbare pigmentpoeder.

Ten slotte brengt ASSR dit schilderij in direct verband met de schildertechnische methode van Van Loenen. Maar tussen de twee betwiste schilderijen en één werk van Van Loenen is ook een significant verschil. De grondering 'Het Reitdiep' en 'Pic de Luc' zijn gebaseerd op een mengsel van olie en bijenwas, het als referentie gebruikte schilderij van Van Loenen niet. Volgens onderzoek van Han Steenbruggen, de faam genietend als Ploegkenners bij uitstek, is deze mix van olieverf en bijenwas typerend voor schilders van de Ploeg. Dit feit maakt de door ASSR veronderstelde relatie onhoudbaar. Maar in het eindrapport laat ASSR deze bevinding geheel buiten beschouwing. Hier is sprake van het manipuleren van resultaten. Op waarlijk acrobatische wijze beoefent ASSR hier de kunst van 'jumping to conclusions'.

Een aan de Rijksuniversiteit Groningen afgestudeerde ingenieur in de Technische Scheikunde, heeft op verzoek van Van Loenen, de in het eindrapport van ASSR vervatte resultaten en de interpretaties van het onderzoek tegen het licht gehouden. Hij heeft nadrukkelijk gekeken naar de theoretische onderbouwing van de in het rapport genoemde conclusies. Volgens deze ingenieur kan Den Leeuw, eigenaar van ASSR, niet als objectief beschouwd worden. 'Bewijs dat het tegendeel aantoonde, noemt hij niet. De wijze waarop hij zijn eigen metingen (waarbij verder niemand aanwezig geweest is en die dus ook niet te verifiëren zijn) en de resultaten van dr. Estaugh's onderzoek interpreteert zijn suggestief. De conclusies van Den Leeuw zijn niet onderbouwd met ofwel theorie ofwel statistische informatie uit na te trekken bronnen.'

Het Gerechtshof Leeuwarden heeft de bevindingen van de ingenieur ter zijde gelegd. Hij mag dan wel scheikundig ingenieur zijn, dat wil echter nog niet zeggen dat hij ervaring heeft op het terrein van verfonderszoek, vindt het Hof. Spectroscopie behoort tot de basisvakken van de scheikundige opleiding in Groningen, maar volgens de ingenieur is zelfs die kennis niet relevant. Met zijn ervaring in data analyse, onder meer tot uitdrukking komend in zijn huidige rol als informatieanalist, heeft hij het ASSR-rapport enkel en alleen op wetenschappelijke en theoretische merites beoordeeld. En die vallen negatief uit.

Johan Meijering kraait opnieuw luidkeels rond dat Van Loenen een vervalser is. In het vonnis van het Hof Leeuwarden is daar in geen enkel opzicht een toespeling op aan te treffen, het Hof stelt immers voor dat de partijen komen tot een schikking. Verzinsels van Meijering dus. Zoals hij wel meer erop los fantaseert. Bijvoorbeeld dat bij de koop van de betwiste schilderijen zou Van Loenen de problematische achtergrond verzwegen hebben. In werkelijkheid was Meijering wel degelijk bekend met de voorgeschiedenis van deze schilderijen.

Zo staat in het vonnis van 30 januari 2008 van de Rechtbank Assen onder meer: 'Meijering wist derhalve van de twijfels omtrent de reputatie van Van Loenen en de schilderijen, maar wenste toch te kopen, tegen een zacht prijsje.'

In het maandelijks verschijnend tijdschrift voor de kunst in Groningen, 'Cultimo', staat een artikel van de hand van Jeroen Goulooze, in de zomer 1999. Daarin wordt Meijering, die enkele maanden voordien de nu betwiste schilderijen van Van Loenen gekocht had, geciteerd. Zo zegt hij onder meer: 'Van Loenen werd er toen van beschuldigd dat hij de werken vervalst zou hebben. Inmiddels is uit onderzoek gebleken dat dat niet het geval was.' Wederom een bewijs dus, dat Meijering volledig met deze preciaire kwestie bekend was.

In het recente contact met onder meer de Volkskrant heeft Meijering het over vijf betwiste schilderijen. Aanvankelijk echter ging het over tien schilderijen, waarvan alle deskundigen gesteld hadden er voor 100 procent van overtuigd te zijn dat ze vals waren. Maar bij de zitting van het Hof in Leeuwarden ging het om nog maar vijf schilderijen. Meijering verzwijgt dat. Bij het Hof heeft deze terugname van schilderijen de twijfels omtrent de juistheid van de oordelen van de deskundigen doen toenemen. Het heeft ertoe geleid, dat het Hof in het vonnis de mening van de deskundigen terzijde geschoven heeft.

Een onopgelost raadsel is vooralsnog, dat deskundigen die zo overtuigd waren van de valsheid van de schilderijen deze voordien, naar beste kennis en weten, als zeer positief getaxeerd hadden. Heeft de naam (faam) van Van Loenen hiermee te maken?

Nog enkele saillante details.

Bij een recente overzichtsexpositie in het Groninger Museum van werk van Jan Altink was een zwarte krijttekening van deze schilder te zien, genaamd 'Paarden bij boerenhek'. Afkomstig uit de collectie van Van Loenen. Nu ook vals?

De collectie van Van Loenen bevat zich ook een op paneel geschilderd werk 'Bloemstilleven' van Jan Altink. Aan de achterzijde bevindt zich een herinneringscertificaat, dat dit werk in 1923 in het Stedelijk Museum gehangen heeft ter gelegenheid van het regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina. De conservator van het Stedelijk heeft dit (in een brief) bevestigd. Nu ook vals?

Via twee veilinghuizen in Amsterdam heeft Ploeg-kenner Frank Buunk twee Ploegwerken gekocht. Beiden afkomstig uit de collectie van Van Loenen. Het is maar dat hij het weet!

[1http://zoeken.rechtspraak.nl/ResultPage.aspx?snelzoeken=t&searchtype=ljn&ijn=BX2307](http://zoeken.rechtspraak.nl/ResultPage.aspx?snelzoeken=t&searchtype=ljn&ijn=BX2307)